

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

*Крутько М.А. к.е.н.,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА
Рижик І.О. к.е.н.,
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖНАРОДНИЙ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
АКАДЕМІКА ЮРІЯ БУГАЯ» ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ
Макода С.А. к.е.н.,
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ*

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі економічного розвитку і тих викликів, які диктує сьогодення щодо положення національної економіки, відсутність інтеграції виробництва, особливо в аграрній сфері, унеможливає нормальне функціонування як сільськогосподарських, так і інших галузей. Відсутність інтеграції супроводжується розривом усталених виробничих зв'язків між підприємствами з виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. У свою чергу, це обумовлює необхідність розкриття сутності та особливостей агропромислової інтеграції для пошуку нових форм та механізмів взаємодії виробників у сфері сільськогосподарського виробництва, створення агропромислових об'єднань нового типу, які будуть повністю адаптовані до потреб та умов сучасного ринку продукції АПК.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості розвитку інтеграційних процесів знайшли своє відображення в працях відомих західних вчених-економістів: М. Бредлі, Р. Коуза, О. Вільямсона та ін. Значний внесок у вивчення проблем розвитку інтеграції зробили видатні українські вчені В.В. Зіновчук, В.Г. Андрійчук, В.І. Бойко, В.Я. Амбросов, В.М.Жук, П.І. Гайдуцький, А.С. Даниленко, С. М. Кваша, Ю.О. Лупенко, М.Й. Малік, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук, та ін. Досягнуті ними результати в дослідженні даного питання, вносять відповідний вклад у розвиток теорії і практики інтеграційної аграрної економіки. Сформований значний теоретичний і методичний матеріал у сфері розвитку

інтеграційних процесів є фундаментальною основою і може слугувати базою для проведення подальших досліджень у цьому напрямі. На сьогоднішній день, потребують вивчення та уточнення теоретичні і практичні питання особливостей розвитку агропромислової інтеграції, через призму євроінтеграційного вектору нашої країни.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є вивчення сутності та особливостей втілення інтеграційних процесів агропромислового виробництва як для підвищення ефективності галузі у цілому так і для виконання умов євроінтеграції. Досягнення мети зумовлює планомірне виконання взаємопов'язаних завдань, таких як розкриття сутності агропромислової інтеграції та її перспективи в контексті економічного тлумачення та євроінтеграційного напрямку в розвитку; визначення умови та особливостей необхідних для посилення інтеграційних процесів в Україні; виявлення гальмівних факторів та обрання шляхів їх усунення. Методологічною основою дослідження є вчення про сутність та фундаментальні принципи інтеграції в ринковій економічній системі та демократичному суспільстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виклики теперішнього положення нашої країни диктують певні умови для подальшої перспективи її як економічного так і соціального розвитку. Таким чином, актуальності набирає робота по дослідженню сутності та особливостей інтеграції. Як писав В.Я. Амбросов кооперацію та інтеграцію слід розглядати як соціально-економічну категорію, яка має потребу в усесторонньому науковому аналізі причинно-наслідкових зв'язків базових факторів розвитку явищ і процесів на основі діалектичних методів, які дають можливість не тільки пізнати процес у зародженні та його розвитку в загальних рисах, але і конкретних формах його прояву у всій різноманітності та складності відносин суб'єктів інтеграції [1 с. 115-116].

Відмінною особливістю розвитку світового господарства на сучасному етапі є формування різноманітних міжгалузевих комплексів на основі об'єднання технологічних стадій виготовлення, переробки, збуту та реалізації готової продукції на засадах інтеграції в різних формах її прояву. Термін «інтеграція» має дуже широке тлумачення. У економічній науці інтеграцію розглядають з різних позицій, що дозволяє зробити акцент на різних аспектах цього поняття. Термін інтеграція в перекладі з латинської «*integratio*» – відновлення, об'єднання в ціле окремих частин, це походить від латинського «*integrer*», що буквально означає цілий [2, с. 203-208].

Економічний енциклопедичний словник визначає інтеграцію як поступове зближення та об'єднання економічних суб'єктів у процесі їх взаємодії (взаємовпливу, взаємопроникнення, взаємозбагачення) [3, с. 284].

Залежно від характеру об'єднання, виділяють три типи інтеграційних процесів – горизонтальний, вертикальний і диверсифікацію. Горизонтальна інтеграція передбачає об'єднання підприємств, організацій за спільними підприємницькими інтересами з урахуванням виробничої спеціалізації з випуску однотипної продукції на базі подібності технології і впровадження спільної стратегії збуту. Вертикальна інтеграція передбачає об'єднання підприємств взаємопов'язаних і суміжних галузей, з централізованим управлінням основних процесів виробництва й обігу продукції та формування на цій основі замкнутого виробничого циклу. Маючи за мету аналіз інтеграційних процесів в агропромисловій сфері, особливого інтересу набуває дослідження організаційних форм вертикальної інтеграції [4, с. 125].

Агропромислова інтеграція передбачає поєднання усіх ланок агропромислового ланцюга в єдине ціле, зокрема: виробників, переробників, підприємства по зберіганню продукції, транспортних посередників, торгівлю та ін. [5].

Перевагами вертикальної інтеграції є налагодження виробничо-технологічних зв'язків, реалізація продукції через регіональні канали, нейтралізація негативного впливу ринкових факторів (попит, пропозиція, ціна на сировину тощо). До недоліків слід віднести територіальну розпорошеність.

Однією з основних особливостей агропромислової інтеграції є її методологічні основи формування і функціонування, які зводяться до трьох ключових тез: це форма об'єднання або системний стан тих чи інших учасників агропромислового виробництва; процес зміцнення виробничих зв'язків і економічних відносин, об'єднання окремих учасників виробництва, в тому числі агропромислового в єдине ціле; це механізми чи методи, з допомогою яких відбувається об'єднання учасників агропромислового виробництва в єдиний виробничо-господарський механізм [6, с.101].

Розвиток агропромислової інтеграції обумовлений необхідністю посилення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, «розвитком продуктивних сил, прискоренням науково-технічного прогресу та поглибленням співпраці підприємств різних сфер діяльності. Інтеграція спрямована на поєднання економічних інтересів

її учасників, максимального використання сировини і виробничих потужностей та збільшення виробництва готової продукції. Ефективність інтеграційних процесів характеризується тісністю і досконалістю економічних та організаційно-технологічних зв'язків між окремими підприємствами й галузями різних сфер прикладання праці» [7, с. 32].

Сучасні інтеграційні процеси, що мають місце в сільському господарстві, розвиваються в умовах становлення ринкових відносин, функціонування різних форм власності на землю та майно, відносної незалежності суб'єктів господарювання від держави. При створенні інтегрованих формувань перевага надається економічній складовій, яка знаходить своє відображення у таких показниках як прибуток, рентабельність тощо [8, с. 12].

На сучасному етапі реформ розвиток агропромислової інтеграції має направлений вектор на формування, з її допомогою, інтегрованих структур холдингового типу. Одним з головних завдань у проведенні аграрних перетворень є використання наукових, практичних, управлінських надбань та досвіду міжнародного і попередніх періодів для уникнення помилок при проведенні сучасних радикальних змін.

Висновки. Отже, вихід вітчизняного аграрного сектору економіки на більш високий рівень передбачає широке використання ефективних моделей кооперації та агропромислової інтеграції з урахуванням всіх особливостей таких перетворень. Підтвердженням цього виступає низька фінансова результативність сільськогосподарських підприємств, які не пов'язані кооперативними та інтеграційними відносинами із переробними та торговельними підприємства, і вимушені за безцінь збувати свою продукцію, таким чином забезпечуючи успішне функціонування посередників. Найбільш повне використання потенціалу спеціалізованих господарств із різними формами власності може бути забезпечене через підсилення процесів кооперації та інтеграції, застосування інноваційних технологій, налагодження ефективного механізму внутрішніх і зовнішніх відносин.

Література

1. Амбросов В.Я. Організаційна стратегія сільськогосподарських підприємств : монографія / В.Я. Амбросов. – Х. : ХНТУСГ, 2009. – 316 с.
2. Скопенко, Н. С. Теоретичні підходи до формування

інтеграційних об'єднань в АПК / Н. С. Скопенко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: Збірник наукових праць. – К.: НАУ, 2010. - Вип. 26. – С. 203-208.

3. Економічний енциклопедичний словник [Текст] : у 2-х томах. Т. 1. А-Н / С.В. Мочерний [та ін.]. - Львів : «Світ», 2005. – 611 с.

4. Нестерчук Ю.О. Вертикальна інтеграція у системі стратегічних цілей аграрної політики держави / Ю.О. Нестерчук // Актуальні проблеми економіки АПК: колективна монографія / за ред.. Д.К.Семенди, О.І. Здоровцова. – Умань: «Сочинський». – 2009. – С. 75-135.

5. Буробкин И.Н. Развитие интеграционных процессов в АПК / И.Н. Буробкин, Е.А. Попова // Экономика с.-х. и перераб. предприятий. – 2003. – №12. – С. 12–15.

6. Ушвицкий М.А. Объективная необходимость углубления интеграции в агропромышленном комплексе / М. А. Ушвицкий // сб. науч. тр. СевКавГТУ. Серия «Экономика». – 2006. – №3. – С. 101-107.

7. Губанов В.В. Интеграция в сельском хозяйстве и пищевой промышленности / В.В. Губанов // Пищевая промышленность. – 2002. – № 3. – С. 32–38.

8. Зіновчук В. В. Чи підходить Україні європейська модель сільськогосподарської кооперації? / В. В. Зіновчук // Кооперативні читання: 2014 рік: Мат. Всеукр. наук.-практ. конф. – ЖНАУ, 2014. – С. 9-18.

References

1 Ambrosov V.Ya. Organizational strategy of agricultural enterprises: monograph [Organizational strategy of agricultural enterprises]. – Н.: HNTUSG, 2009. – 316 s (in Ukraine)

2 Skopenko, N. S. Teoretichni pidkhodi do formuvannya integratsijnikh ob'ednan' v APK [Theoretical approaches to forming of integration associations in APK] Problemi pidvishhennya efektyvnosti infrastrukturi: Zbirnik naukovikh prats'. – К.: НАУ, 2010. Vip. 26. – С. 203-208 (in Ukraine)

3 Ekonomichnij entsiklopedichnij slovník [Tekst]: u 2-kh tomakh. T. 1. A-N [Economic encyclopaedic dictionary] S.V. Mochernij [ta in.]. L'viv: «Svit», 2005. – 611 s. (in Ukraine)

4 Nesterchuk YU O. Vertikal'na integratsiya u sistemi strategichnikh tsilej agrarnoi politiki derzhavi [Vertical integration is in the system of strategic aims of agrarian politics of the state] Aktual'ni problemi ekonomiki

APK: kolektivna monografiya / za red.. D.K.Semendi, O.I. Zdorovtsova. – Uman': «Sochins'kij». – 2009. – S. 75 135. (in Ukraine)

5 Burobkin I.N. Razvitie integratsionnykh protsessov v APK [Development of integration processes in APK] Ehkonomika s.-kh. i pererab. predpriyatij. – 2003. – No12. – S. 12–15(in Russian)

6 Ushvitskiy M.L. Ob'ektivnaya neobhodimost uglubljeniia integratsii v agropromyshlennom complex[An objective necessity of deepening of integration is for an agroindustrial complex] sb. nauch. tr. SevKavGTU. Seriya «Ekonomika». – 2006. – No 3. – С. 101 107. (in Russian)

7 Gubanov V.V. Integratsiya v selskom hozyaystve i pischevoy promyshlennosti / [Integration is in agriculture and food industry] Pischevaya promyshlennost. – 2002. –No 3. – S. 32–38. (in Russian)

8 ZInovchuk V.V. Chi pidhodit UkrayinI Evropeyska model sllskogospodarskoyi kooperatsIyi? [Does the European model of agricultural co-operation befit to Ukraine?] Kooperativni chitannya: 2014 rIk: Mat. Vseukr. nauk.-prakt. konf. – ZhNAU, 2014. – S. 9 18. (in Ukraine)

Крутько М.А., Ръжик І.О., Макода С.А. Сутність та особливості агропромислової інтеграції

Стаття направлена на висвітлення сутності та особливостей агропромислової інтеграції, досягнення цієї мети зумовило планомірне виконання взаємопов'язаних завдань. Методологічною основою дослідження виступили вчення про сутність та фундаментальні принципи інтеграції. В статті розкрито сутність агропромислової інтеграції, її перспективи в контексті економічного тлумачення та євроінтеграційного напрямку розвитку; визначено необхідні умови та особливості для посилення інтеграційних процесів в Україні. Окреслено перспективи подальших досліджень в частині максимального використання потенціалу аграрних підприємств.

Ключові слова: агропромислова інтеграція, сутність та особливості інтеграції, інтеграційні процеси та механізми, євроінтеграція, сільське господарство.

Крутько М.А., Ръжик І.А., Макода С.А. Сущность и особенности агропромышленной интеграции

Статья направлена на раскрытие сущности и особенностей агропромышленной интеграции, достижение этой цели обусловило планомерное выполнение взаимосвязанных задач. Методологической основой исследования выступили учение о сущности и фундаментальные принципы интеграции. В статье раскрыто сущность агропромышленной интеграции, ее перспективы в контексте экономического толкования и евроинтеграционного направления развития; определены необходимые условия и особенности для усиления интеграционных процессов в Украине. Очерчены перспективы дальнейших исследований в части максимального использования потенциала аграрных предприятий.

Ключевые слова агропромышленная интеграция, сущность и особенности интеграции , интеграционные процессы и механизмы, евроинтеграция, сельское хозяйство.

Krutko M., Ryzhik I., Makoda S. The nature and characteristics of agroindustrial integration

The article aims to highlight the nature and characteristics of agro-industrial integration, to achieve this goal led to the systematic execution of related tasks. The methodological basis of the study were teaching about nature and the fundamental principles of integration. The article reveals the essence of agro-industrial integration, the economic prospects in the context of European integration and interpretation of developments; set the necessary conditions and features to enhance the integration processes in Ukraine. Prospects of further studies to maximize the potential of agricultural enterprises.

Keywords: *agroindustrial integration, the nature and characteristics of integration, integration processes and mechanisms, European integration, agriculture.*

Рецензент – Пантелеймоненко А.О., д.е.н., професор.

УДК: 631.16:658.14.02

КРЕДИТ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ АГРОБІЗНЕСУ

**МАЛІЙ О.Г., к.е.н, доцент,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Обсяги та ефективність виробництва обумовлюють розмір та склад фінансових ресурсів. Водночас від величини фінансових ресурсів залежить зростання виробництва та соціально-економічний розвиток підприємства. Сучасний стан більшості сільськогосподарських підприємств вимагає постійного пошуку зовнішніх джерел фінансового забезпечення. Але, на жаль умови доступу їх до кредитних ресурсів залишаються обмеженими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам забезпеченості кредитними ресурсами приділяється постійна увага як науковців, так і спеціалістів-практиків. Значний вклад у вирішення фінансових проблем підприємств внесли відомі вітчизняні вчені В.Амбросов, О.Гудзь, М.Дем'яненко, П.Саблук, П. Стецюк, А.Чуліс та багато інших дослідників. Поряд з тим, питання кредитного забезпечення виробничої та інвестиційної діяльності підприємств залишаються актуальними.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження закономірностей та тенденцій кредитного забезпечення, оцінка впливу